

Tematické okruhy ke zkoušce z morfologie I, II

1. Morfematická struktura slova

- morfematická analýza – bezprostřední složky struktury slova
- gramatické morfémy a jejich vlastnosti: afixy (tvarotvorné, slovotvorné), klitiky – vlastnosti *být* jako pomocného slovesa
- flexivní vs. aglutinační jazyky
- alomorfie kořenů – morfonologické alternace (základní/odvozená alternanta)
- distribuce alomorfů gramatických m. – fonologická/morfologická (tzv. variantní koncovky)
- supletivismus
- homonymie kořenů a gramatických morfémů, synkretismus pádových morfémů
- sufixace, prefixace, kompozice, konverze a jejich kombinace; slovotvorný/odvozovací základ – odvozený základ

Lit.: MČ I (1986, s. 175-190)

Erhart, A. (1984): Základy jazykovědy. s. 69-78.

2. Kategorizace slov - slovní druhy

- klasifikace SD podle primární syntaktické fce a sémantických vlastností: základní/autosémantické SD, nadstavbové SD

Lit.: MČ II (1986), s. 13-19, s. 21-26

3. Slovotvorná kategorie – slovotvorný typ

- Dokulilova onomaziologická teorie: pojmová báze, příznak, mutace, modifikace, transpozice
- strukturní vs. lexikální význam, lexikalizace, slovotvorná synonymie

Lit.: hesla v ESČ (2002)

4. Jména a jejich gramatické vlastnosti

- syntaktické funkce
- gramatické rysy: gramatický rod (vs. sémantický rod), číslo (vs. počitatelnost + vlastnosti číslovek), pád (předložky a jejich pády)
- deklinace: typy vnitro- a meziparadigmatického synkretismu
- slovotvorné kategorie: desubstantivní (konatelská N, jména míst, deminutiva, přechýlená N, kolektiva), deadjektivní (nositelé vl., abstrakta), deverbální (činitelská N, prostředková N, jména míst, verbální s., dějová N)
- valence deverbálních N

Lit.: MČ II (1986), s. 277-289

Rusínová, Z. (1993): Současná česká morfologie – skripta

Šmilauer, V. (1971): Novočeské tvoření slov.

5. Adjektiva a jejich gramatické vlastnosti

- adjektivní deklinace: složená, jmenná, smíšená
- složené/dlouhé vs. jmenné/krátké tvary adj.: jejich morfologické vlastnosti a syntaktická distribuce
- komparativ, superlativ
- slovotvorné kategorie: desubstantivní (relační, posesivní, kvalitativní: objektivně posesivní, podobnostní), deverbální (možnostní, adjektivní formy participií)

Lit.: MČ II (1986), s. 67-80.

PMČ (1995), s. 165-179.

5. Slovesa a jejich gramatické vlastnosti

- gramatické rysy: osoba/číslo (+ vlastnosti osobních zájmen)

- čas a vid: perfektiva, imperfektiva, sekundární imperfektiva
- finitní a nefinitní slovesné formy (infinitiv, přechodníky, participia): gramatické vlastnosti, morfemická struktura, syntaktická distribuce, složené/dlouhé vs. jmenné/krátké tvary participií
- valence sloves: tranzitivní, pasivní formy, intransitivní
- slovtvorné kategorie: kauzativa, inchoativa, lokalizační V, instrumentová V
- funkce prefixů: lexikální modifikace, způsob slovesného děje (Aktionsart), perfektivizace

Lit.: hesla v ESČ (2002)
PMČ (1995), s. 184-216.